

RAJNISS FERENC:

AZ ÉRTELMISÉG NEMZETPOLITIKAI SZEREPE ÉS HELYZETE.

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Előadássorozatunkat, – melyet az értelmiség nemzetpolitikai szerepéről és helyzetéről tartandó előadásommal, a felmerülő problémák roppant súlyának átérzésétől elfogódottan nyitok meg, – legjobb szándékunk szerint iparkodtunk túlemelni a lármás demagógia és az illedelmes önképzőköri színvonal laposságain.

Hosszú hónapok munkáját hozzuk Önök elé, dó lelkes, dolgozó munkaközösségünk összes tanulmányait és statisztikai anyagát természetesen nem tudjuk az ankét rövid ideje alatt bemutatni s az idő rövidege miatt, meg kell elégednünk a végső következtetések levonásával, munkánk rapszódikus, nyers tételeinek ismertetésével, amelyekből a magyar intelligencia válságának megoldásához, a cselekvési program legfőbb irányelveit összegezhajjuk.

Őszintén megmondom, hogy az induláskor könnyebbnek láttuk a válságot s egyenesebbnek a kivezető utat, – de a vita, az igazságkeresés és az önkritika kohójában elégték a tetszetős reformjavaslatok és elpusztultak azok a változatos formák, melyeknek szépsége és elegáns ötletessége a szerkezeti hibákat van hivatva eltakarni. – A jószándékú, erős munka közben megtorpant a bizonyosságunk s a látni vélt kivezető útra ráhullott a köd.

A felületesség, a boldogító korlátoltság és a veszedelmesen elterjedő nagyképűség vígan pózolhat-

nak a színes aforizmák tornaszerein; – mi szerényen, küzködve állunk önök előtt s nem ígérünk mást, csak becsületes keresésünk érdekmentes eredményeit: – önmagunk látását, következtetését és akarását hozzuk, őszinte beszéddel.

I.

A magyar értelmiség válságának kérdése, megfoghatatlanul elhanyagolt, tudományosan teljesen feldolgozatlan parlag területe a múltba emigrált magyar gondolkodásnak s ezért jóelőre kijelenteni kötelességemnek tartom, hogy senkit sem ismerhetünk el ezen a területen, orákulum-szaktekintélynek, csak szeretettel fogadott, de egyenrangú szellemi munkatársnak.

Mi utat keresünk, mi érvelünk, vitatkozunk, és esetleg tévedünk; – de a felsőbbes szellemi terrort, a nagyképű mindentudást, – ami az intelligenciának, mint szellemi fakultásnak is megcsúfolása lenne, – már eleve tisztelettel és határozottan vissza utasítjuk magunktól, mint a legméltánytalanabb támadást ennek az anknak szelimo ellen.

Úgy hiszem, előadásom egész hallgatósága tudja azt, hogy az értelmiség nemzetpolitikai szerepének és helyzetének megítélésében, úgy szerény személyemet, mint munkatársaimat, – annak a generációnak sajátos világnézete irányítja, melyet a hivatalos magyar közvélemény, hol több, hol kevesebb jóindulattal a „háborús nemzedék”, a „30 évesek”, vagy az „ifjabb nemzedék” jelszóval iparkodik meghatározni.

Mi öntudatosan, büszkén és sorsközösségünk tragikus, testvéri ösztönével viseljük ezeket a jelzőket, – bár jómagamban már sokszor felijedt a kétkedés, hogy van-e jogunk magunkat még mindig „ifjúság”-nak hinni és nevezni!...

Kételyeimet az ifjúsági mozgalmak őszinte barátja *Szekfű Gyula* professzor oszlatta el, aki a Magyar Szemle egyik számában, „*Az ifjúság társadalomszemlélete*” című értekezésében, a magyar ifjúságot a 18-45 évesek homogén tömegében jellelte meg.

Furcsa és ijesztő ez a meghatározás: egy indokolás nélküli kemény vád a mai magyar társadalom természetellenes, hatalmi struktúrája ellen; nekünk azonban megnyugvás, mert így még van, – hála Istennek, – jó pár esztendőnk ifjúnak maradni, – amíg aztán 45 éves korunkban, szomorúan, de kötelességtudóan, mi is bevezünk a „felnöttek” tiszteletreméltó társaságába. Beevezünk majd a felnöttek közé, ahol adva vagyon a reális hatalom is, erők, vágyak és eszmék megvalósítására, – feltéve természetesen, hogy sok harcunk után még akkor is

lesz bennünk erő, vágy és eszme, amit érdemes megvalósítani.

Szekfű professzor értekezésének boncolgatása, – bár annak lényege inkább az elmélkedés, mint a lények világából való, – igen alkalmasnak mutatkozik megvilágítani azt a sajátosságot, amely a mi világszemléletünknek erőt ad és jövőt biztosít.

„Röviden összefoglalva, a Szekfű-elmélet szerint a különben erősen divergáló magyar ifjúsági mozgalmak megegyeznek abban, hogy függetlenül a régi társadalomszemlélettől, hogy feladták a történelmi középosztály elméletét s megtagadják a gentry fogalmával rokon középosztályt; hogy negálják az individuális, egyénenkénti életet s tudatosan törekednek – a csoportos, kollektív élet formáinak megteremtésére, illetve az *egyetlen egységes magyar társadalom* eszméjének megvalósítására.

A demokrácia híve ez az ifjúság, – mondja Szekfű, – s a magyar föld népében keresi energiáját. „Feltűnően járatlan a szellemi dolgok exponálásában”; – erős a kritikája, gyenge alkotóképesség-e.

Dicséret eb gáncs, – amint látni méltóztatnak, – tudományos egyensúlyban fordul elő Szekfű professzor úr elméletében, amelyre előadásom szempontjai szerint egy új sorrendben teszem meg szerény megjegyzéseimet.

A legnépszerűbb vád az ifjabb politikai generáció ellen az, hogy bírál, kritizál, holott a kritika nem jelent alkotó erőt. Méltóztatnának megengedni nekem, hogy egész világosan és félreérthetetlenül védelmembe vegyem a bírálat szellemét és a kritika jogát. A történelem azt tanítja, hogy a kritika, a szellemi nyugtalanság s u meglévő negálása, – valami jobb, nemesebb és emberibb érdekében, – írott történelmünk egész folyamán a kulturális haladás szülőanyja volt! Gyakorlatilag és magyarul ezt úgy mondanám, hogy a rozzant Rókus-kórház tetejére nem lehet modern, új kórházat építeni: le kell előbb rombolni a régit, mert a tatarozás már nem segít rajta. A szellemi dolgokban is sokszor eljutunk H rozzantság olyan állapotához, ahol az új értékelést, az új értékítéletet már nem lehet a romok tetején kivirágoztatni; ahol történelmi szükség lesz az ócska lomok eltakarításával újra eljutni a szűz termőföldre: – itt kezdődik a kemény kritika joga és kötelessége, amelyet legjobb tudásom ^szerint & magyar háborús nemzedék, sajnos, csak félénken és bizonytalanul gyakorol.

Egy másik, igen fontos állítás szerint, mi feladtuk a történelmi középosztály gondolatát. Ezt az állítást nem nevezem vádnak, mert mi tényleg iparkodunk feladni a történelmi középosztály gondolatát, miután a történelem már szemmeláthatóan feladta magát a történelmi középosztályt.

Szép, búsító, romantikus és muskátlis dolog ez a történelmi középosztály gondolat, – csak nincs mit kezdeni vele. A rendi alkotmány megszűnése, a vas, a szén, a villamosság és a világrelációk mumkamegosztásos, számító korszaka szétrombolták azokat a természetes kötelékeket, közös kiváltságokat és egyforma gazdasági előfeltételeket, amelyek

a történelmi középosztályt, szociológiai értelemben egységes kategóriává tettek.

Az 1926. évi szociálpolitikai kongresszuson, amikor legnevesebb tudósaink, az úgynevezett „középosztály” kérdéseiről vitatkoztak, már senki sem tudta kikerülni a szót.

A fogalom került szellemi csődbe, mert a középosztály fogalma ma már divergáló érdekeket, életfeltételeket és erőket mesterségesen egyesít. Kik alkotják a középosztályt Magyarországon? A gentry? A köztisztviselők? A kistőkészek? A középvállalkozók? Az úri osztály, vagy a teljesen öntudatlan kispolgárság? Együttesen tudniillik nem tudnak közös vonásokkal rendelkező osztályt alkotni s ez volt az oka annak, hogy az 1926. évi, különben igen sikeres kongresszus, éppen a középosztály kérdésben nem tudott egyetlen épkezláb javaslatot sem kitermelni.

A mi számunkra véglegesen elfogadott igazság, hogy a magyar társadalom-szervezést új utakra kell terelni; mi meggyőződéssel valljuk, hogy a társadalmi osztályok meghatározásában a korszükségleteknek megfelelő átcsoportosítást el kell végezni, hogy a valóban egyérférfé és egyforma létfeltételű társadalmi rétegek, a természetes társadalmi egyensúly biztosítása érdekében közös érdekeik közös védelmére egymásra találjanak.

Ez a mai generáció az élet ütéseit durván, nyersen, leplezetlenül és brutálisan kapta, a háború ez a forradalmak kora a mi szeméink elé egy szociológiai röntgengépet állított s rajta keresztül a társadalom szerkezetét a csontrendszerig megismertük.

És mi hálások vagyunk utólag a kemény leckéért s nem is akarunk visszatérni, a naiv és vattába csomagolt életszemléletekhez. Megszoktuk a vihart, az egészséges, nyers életet, az ütést és a visszavágást. Elveszítettük a mások által diktált illúziókat s fázásban, didergésben kénytelenek voltunk önmagunkban új tüzeket gyújtani. Ezeket az új tüze-

két a mi saját gondolatvilágunk táplálja s bár idegen mások előtt a lobogása, mi mar nem akarunk szomszéd házakban melegedni.

Önkifejezésre törekvő emberek vagyunk, – s aki önmagát keresi, az a jól betanult idézetek és ismétlések feladása következtében sokszor artikulátlan a kifejezésekben, – vagy ahogy *Szekfű* professzor úr mondja, „feltűnően járatlan a szellemi dolgok exponálásában.”

A fiatal magyar intelligenciának tényleg nincs kész programja, de ma már bizonyos, hogy az önmaga életét öntudatosan megélni akaró magyar ifjúságban, a felzendült vágyak, a gondolatok, tervek és célok lassanként egy új, sajátos társadalmiszemlélet erős hálójába fonódnak. ·

Szekfű professzor úrnak igaza van: ez az ifjúság tényleg demokrata, tényleg fanatikus híve a nemzeti öncélúságnak, tényleg öntudatosan, kollektív egységekben akar élni s a magyar társadalmat a maga vérrel, szenvedéssel és gondolkodással megfizetett akarata szerint óhajtja átformálni.

És bármennyire divergálnak közöttünk, a belső körökben az új ideálok, egyben feltétlenül megegyezünk egymással: *megegyezünk abban a közös gondolatban, hogy az új Magyarország társadalmi rendjét a munka, a kollektivitás szolgálatában betöltött funkciók méltóságán és abszolút demokratikus jogán kell újjáépíteni.*

II.

A XX. század a társadalmi öntudatosulás kora. A liberálisan és klasszikusan kiművelt és minden oldalról megkerékített Egyén eszméje siralmasan és visszavonhatatlanul megbukott. Egyre világosabb lesz, hogy az egyén és a társadalom viszonya nem esetlegesség, nem a véletlen műve, hanem determinált sors, elkerülhetetlen adottság a megszülető emberek 99 százalékának.

Valahová mindannyian be vagyunk ágyazva; kisebb rétegekhez, csoportokhoz tartozunk; valami a hivatásunk lesz; tőkésék, hivatalnokok, orvosok, ügyvédek, vagy fizikai munkások leszünk; röviden, kollektív csoportokhoz tartozunk, amelyek képviselnek bennünket, amelyek súrlódnak, vagy szövetkeznek más kollektív csoportokkal s minden szándékunk, önvédelmünk, kultúrképzetünk hovatovább csak ezeken a kollektív csoportokon keresztül lesz a nemzeti társadalom *aktív* hajtóereje.

Az egyén viszony a nemzethez nem közvetlen, individuális viszony s ezért hiába való és erőtlen és egyénenként, szervezetlenül képviselt társadalmi akarat.

A mai társadalom iránytadó energiákat csak a kollektívumokban birtokol s a válságok és forradalmak oka éppen abban a tényben rejlik, hogy egyes csoportok nemzetpolitikai fontosságuk mértékén túl fekvően jól szervezettek, míg mások természetes súlyukat meghamisítóan szervezetlenek.

A magyar társadalom különös módon és abnormálisán szenved a nemzeti fejlődöttség különbözőségének gyermekbetegségétől.

A szervezett tőke és a szervezett munka ma mai aktív, óriás erők a magyar nemzetpolitika irányításában, de a szervezetlen magyar intelligencia és a magyar föld szervezetlen népe sorvad és pusztul: nem a tunyasága és életképtelensége miatt, hanem azért, mert egy társadalomban kétféle szervezeti elv nem érvényesülhet, mert az egyik osztály szervezettsége meghamisítja a valódi, a reális erőviszonyokat s kizsákmányolásra és pusztulásra ítéli az alacsonyabb szervezeti formákban élő néprétegeket.

A bankok, a részvénytársaságok, az érdekképviselések és szakszervezetek korában a magyar intelligencia és a magyar parasztság összetalálkozott koldustestvérek a szervezetlenségben és az osztályöntudat hiányában: ezért keres a fia tál intelligencia ösztönösen utat a magyar föld árva népe felé!

Erre a tényre utal Szekfű professzor úr is, anélkül, hogy a tény okát ennek a két osztálynak egyformán egészségtelen szociális struktúrájában keresné.

A nemzeti társadalom akkor egészséges, ha a benne összefogott osztályok, sajátos érdekeiket és a nemzeti közösség céljait osztályos rendeltetésük belső törvényei szerint, egyformán szabadon s egyenlő értékű szervezetek kiépítésével szolgálhatják.

A nemzeti társadalom akkor beteg, ha annak egyes részei, illetve osztályai magasrendű szervezeti formákban élnek s más rétegei ugyanakkor teljesen szervezetlenek maradnak. Ilyen körülmények között – s ez a magyar társadalom rákfenéje – a szervezett rész ráerőszakolja a szervezetlenre a maga akarat- és lét értelmezését s elpusztít minden szétforgácsolt erőt, amely csak az egyéni, elszigetelt tiltakozások tehetetlenségével iparkodik a nemzeti politikát új utakra terelni.

A foglalkozások, hivatások és a gazdasági érdekek tartós alapjaihoz erősített szervezetekkel szemben hiábavaló erőlködés az egyéni protestálás és durcás gyermekmódszer azok erejének, erkölcsiségének egyszerű negálása, lekicsinylése és kigúnyolása.

A társadalom funkcionális feladataira épített szervezetek ellen, csak a saját funkciókra és életértelmezésünkre felépített, professzionális szervezetekkel, vagyis csak pozitív, egyenrangú, organizált eszközökkel lehet eredményesen harcolni.

Akik az utolsó 10 esztendőben látták és meg is figyelték a keresztény, magyar társadalom szervezkedését s a gombamódra nőtt, heterogén szervezetek gyors szétbomlását, azok akarva nem akarva, igazat kell adjanak nekem.

A gróf, a leszerelt katona, a villamos kalauz, az államtitkár, a házmester és a végrehajtó, sohasem egyesülhetnek tartósan közös társadalmi szervezetbe, mert az elkülönült társadalmi funkciók pri-

már ereje szétlöki az ilyen természetellenes formákat.

Békés viszonyok között, részvénytársaságok és szakszervezetek erejével nem lehet szembeállítani a keresztény nemzeti érzelmű polgárok ad hoc egyesülését, mert a kétféle szervezetben az organizációs elvek nem egyneműek, a célok és érdekek nem szükségképen ütközők s ezért a kiprovokált harcokat temérdek tény hamisítás, igazságtalanság, műfelháborodás és igazi dezertálás posványo-hítja el.

A nemzeti kollektivitásban az öntudatos csoportéletnek csak az állandósult foglalkozások adnak szilárd alapot s következőleg a harmóniát, egyensúlyt és rendet biztosító organizált nemzeti élei csak a társadalmi funkciók szervezeteire épülhet.

A modern tagoltságú nemzetek életében, a nemzeti szolidaritást nem az egyének, hanem a szervezett foglalkozási csoportok cooperációja biztosítja s ahol ezt az igazságot nem ismerik fel, ott bizonytalanság, gyanakvás, gyűlölet és szétesettség fenyegetik a társas élet normális fejlődését.

Ezért tartom az intelligens magyar ifjúság legfontosabb feladatának véglegesen feladni az intelligencia úri mivoltáról reánk hagyományozott babonákat és előítéleteket s elmerülni a közvetlen megfigyelés erejével a mai, az élő és funkcionáló magyar társadalom tanulmányozásába.

Az intelligens magyar ifjúságnak az a legközvetlenebb feladata, hogy önmagára, mint adott társadalmi munkafeladatok betöltésére rendelt ősz tállyra ráeszméljen: – nem tilalomfának, más osztályok jogos törekvései ellen, hanem segítő erőnek a nemzeti equilibrium biztosítására.

Szentül hiszem – Tisztelt Hölgyeim és Uraim – hogy ez az új társadalom-szemléleti célkitűzés, egy új generációt tud a magyar szellemi élet felfrissítésére kitermelni; egy új generációt, amely lerázza majd magáról az egyéni urizálás és a tehetetlen klasszikus tudományosodat bénító súlyát s felsza-

badult erejét a magyar élet paraszti egyszerűséggel felismert bajainak istápolására fordítja.

A tudományok mezőit évszázadok merev tradíciói szerint osztják fel, de az az új nemzedék, amelyre várunk, félre kell dobja az ócska és élettelen beosztásokat s a tudományos megismerést is a valóságos élet adott problémái szerint kell, hogy új szintézisbe fogja.

A mai Magyarország belső és „külső problémáinak szövevényei, a reánk váró munkafeladatokat kell elsősorban térképre vetni s a reális feladatokhoz kell szabni a tudományos nevelés anyagát s a tudományos ismeretek új szintézisét: ez a jövő útja s ez hiányzik tökéletesen a mai élettelen, holt célokat szolgáló magyar kultúrpolitikából.

Adva van ebben az országban egy millió analfabéta, adottság a népbetegségek balkáni pusztítása s a csecsemőhalandóság; adva van a szervezetlen, maradi termelési rendszer, a munkanélküliség, a tőkeszegénység, a közlekedésügy súlyos krízise: – adottság a termelt javak igazságtalan megosztása s ezernyi más részlet problémája a magyar társadalom súlyos, belső válságának.

S evvel a szomorú térképpel szemben adva van a nemzeti vagy a magyar faj emberanyagában és ősi képességeiben felhalmozott energiák összege, amelyeket józan és szakszerű erőfeszítéssel feltornyosult problémáink megoldására összpontosíthatunk.

A problémák s a megoldásukra rendelkezésre álló erők összeszervezése, illetve ennek az értékelési szempontnak kizárólagos érvényesülése vezet a funkcionális társadalom megteremtéséhez, amelyben a kultúrpolitika és a vezető réteg szelekciója, minden mellétekintet nélkül a munkát, az emberi teremtőerő feljavítását s az elhivatott intelligencia abszolút érvényesülését szolgálják.

A funkcionális társadalom-szemlélet alapján a cím, a rang, a vagyon, a származás, a foglalkozás

és a történelmi kiváltság önmagában nem érték többé, csak díszítő ornamentika.

„Gróf vagyok”, „államtitkár vagyok”, „proletár vagyok”, ezek az ósdi szólamok egyformán üres mel veregetések.

„*Mi a funkciód a nemzet egyetemes életében s hogy teljesíted az?* – Ez a jövő társadalmában az emberi értékei esnek és a tekintélynek közös alap kérdése.

A funkcionális értékelés szempontjából nem a párbajképesnek patentírozott úr a fontos, hanem a szakszerű, intelligens és erkölcsös szellemi teljesítő képesség.

Nem, az építészek a fontosak, – önmaguk jogainak tudatában, – hanem a megépített házak, utcák, terek, városok egészséges volta célszerűsége, kényelme és szépsége.

Nem az orvos az öncél, hanem a halálozási arányszám leszorítása.

Nem a köztisztviselő a szükséglet, hanem a pontos, figyelmes, segítő és gyors közigazgatás.

Röviden: az intelligencia s annak belső kategóriái csak oly mértékben jelentenek értéket a nemzeti társadalomban amennyiben funkcionális hivatásukat eredményesen betöltik.

Természetes dolog, hogy az értelmiségi foglalkozások közös, funkcionális eredményességéért nem az egyén felelős. Éppen azt akarom erősen hangsúlyozni, hogy minden intelligens foglalkozás teljesen *szociális jellegű* s az orvosok, mérnökök, ügyvédek kamaráinak, a tanárok, tanítók, tisztviselők és magánhivatalnokok kollektív szervezeteinek éppen az az elsőrangú kötelességük, hogy az egyes foglalkozási ágazatok kollektív értéktermelő erejét megnöveljék s ennek az erőnek szociális ható f okát egyre magasabb nívóra emeljék.

Ebben a célban és kötelességben látom az összes értelmi-foglalkozások megszervezésének társadalom-erkölcsi parancsát s a teljes szervezkedési szabadság biztosításának nemzöt politikai szükségét.

Sürgetően és tüelmetlenül hirdetem önöknek, – hogy a jövő csak ezt a funkcionális élet-értelmezést tűri meg s hogy nekünk életérdekünk a magunk világszemléletéi a jövő perspektívájára immár világosan rárajzolódott új erkölcsi és társadalmi rend követelményeihez és értékítéleteihez igazítani.

S csak ennek a kirajzolódó új szociális értékítéletnek megsejtetésére mondom, hogy nekünk is szép és kedves a színházi kultúra, de mi valljuk, hogy Magyarországon néni lehet az állami színházakra kétszer annyit költeni, mint a mezőgazdasági tudományok fejlesztésére, mert a mezőgazdaság csődje nem egyenlő jelentőségű a színházak elődjével.

Nekünk is szép a római szobor és a pazar külföldi kollégium, de jobban érdekel bennünket a tanítás szelleme, mint a fal díszítése.

Úri- és kultúremberek vagyunk vagy lehetünk, de erős a hajlamunk a társadalmi funkciókat nem érintő, klasszikus vagy neológ, de mindenképen életidegen művelt bégből kevesebbet kérni: – *kevesebb holnyelvet, kevesebb ütés definiálót terminológiát és sokkal több, korszerűbb élő anyagot a dolgozó emberre, a funkcionáló társadalomra vonatkozó szégyenteljesen elhanyagolt tudományokból.*

Homéros is szép, Goethe is szép és szép az önmagáért való tudomány büszke jelszava; – de bennünk, – a magyar ifjúságban, – tragédiák és pusztulások sírnak, minket az országvesztés és a lefelécsúszás szédülete riogat s nem bírjuk elszenvedni, a művelt, kedves, nyájas és elegáns urak korlátoltan derűs, klubszékes bölcselkedését!

Mi az elvonult vihar gyermekei vagyunk s az idegeinkben új viharok sejtelve vibrál. Mi a cselekvésnek vagyunk fanatikus hívei s önmagáért csak egy él bennük, célnak és üdvösségnek: a magyar sorsközösség, a magyar nép védelme és boldogabb jövője!

Ennek az új s az ifjú magyar értelmiség által

képviselt szociális értékelméletnek szemszögéből óhajtom meghatározni Önök előtt az intelligencia fogalmát s meghatározni azokat a legfőbb követelményeket, melyeknek kikövetelése és valósulása a magyar intelligencia jobb és a nemzet szempontjából értékesebb jövőjét biztosíthatják.

III.

Az emberi intelligencia, mint a szellemi képesség, minden időkben az emberiség haladásának és fejlődésének legfőbb biztosítéka volt.

Az intelligencia lényegében problémamegoldó képesség: emberi küzdelmek, helyzetek és tapasztalatok megélésének szellemi rezultánsa, ami képessé tesz bennünket, új küzdelmek, helyzetek jés tapasztalatok gazdaságosabb és eredményesebb átélésére és szociális hasznosítására.

A fejlett társadalmakban, ez a problémamegoldó, emberi intelligencia is a munkamegosztás hatalma alá került s a felmerülő emberi problémák megoldásához szükséges kiművelt szellemi erő szolgáltatása, egyes kialakult foglalkozási ágak, egyes elkülönült, funkcionális csoportok, rétegek és osztályok feladata lett.

A társadalmak a maguk művészi vágyainak, vallási, erkölcsi gazdasági és politikai érdekeinek kifejezésére kezdetben anarchisztikusan termelték ki magukból a vezető intelligenciát. A magasabbrendű intelligencia először csak mint csodának felbukkanó szellemi erő jelentkezett s minden nagy szellemi munkás a vaksors, a véletlen különös ajándéka volt. Országszervezők, próféták, szentek, vallásalapítók kora ez: – *a hősök kora*, amelyben minden génie, *mindent előlről kezdeni kénytelen*, mert a tar sas tapasztalatok és cselekvések folytonosságához még hiányzik a szilárd szociális organizációk kerete.

A hősök korát a mai modern társadalmak kifejlése buktatta meg. A nagy vezetőkre, a társasélet kiváltságos vezérlő rétegére ma is szükség van, –

sokkal nagyobb szükség, mint valaha, *de ezek az új hősök, csök a szellemi és anyagi célú, modern társadalmi szervezetek szolgálatában érvényesülhetnek.*

Nincs teljes előről kezdés, csak folytatás van: – minden haladást jelentő lépéshez, a nagy egyén is először erős szellemi munkával a múlt örökséget kell birtokba vegye. – Aki a mai szedőgépet akarja tökéletesíteni, annak hasonlíthatatlanul nehezebb, szisztematikusabb tudományos előmunkálatokra van szüksége, mint volt, a könyvnyomtatás zseniális feltalálójának. Ez a szükséges szellemi többletmunka a szakszerű tudományos kiképzés szükségének erejével jelentkezik az emberi tevékenységek minden ágazatában.

A hősök helyét, a szürke milliók szervezett tábora foglalta el, – a nagy egyéni cselekvések helyére, a kis, összeszervezett cselekvések óriásra nőtt ereje lépett s az új társadalmak az anarchikusan kitermelt nagy egyéneket tervszerűen nevelt és alkalmazott értelmiséggel váltották fel. Az emberi intelligencia kiművelt használata elkülönült társadalmi funkció lett s ennek a funkciónak képzett művelői különálló társadalmi rétegekbe verődtek. Ennek a rohamos, szakmai fejlődésnek folyamán az intelligencia fogalma a közfelfogásban elveszítette eredeti pszichológiai jelentőségét s a szellemi foglalkozást üzök hatalmas táborát átfogó fogalommá módosult.

A modern társadalmak történetének utolsó 50 esztendeje a tények erejével egyformán meghazudtolta a klasszikus nemzetgazda bágtan és a tudományos szocializmus alapvető tanait.

Smith és Marx egyformán tévedtek a tőke és a munka kizárólagos hatalmának és jövődjének harcának megjósolásában; mert ennek az utolsó 50 esztendőnek legforradalmibb eseménye nem a tőke és a munka házi perpatvara, hanem egy új társadalmi osztálynak, az intelligenciának kiszületése volt.

Az intelligenciát, a találmányok és felfedezések korának új munkarendje, s a munkamegoszláson alapuló termelési- és országlási rend szellemi mun-

kaszükségletei születték s ez az új intelligencia funkciójában, létfeltételeiben és világszemléletében különbözik a többi társadalmi osztályoktól s a maga belső hierachiájában elvitathatatlan közös szociológiai vonásokkal rendelkezik.

Az osztályosait intelligenciának tüzetes tanulmányozása csak azért maradt ki a szociológiai kutatások anyagából, mert a szervezett tőke és a szervezett munka egyformán ellenzik az igazi, új harmadik rendnek, az intelligenciának öntudatos életét.

Rengeteg hamis elmélet, még több rágalom, lebecsülés és tudománytalanság homálya borul erre a kérdésre s amikor az intelligenciának, mint különálló osztálynak értelmezését megkísérlem, a rövidség és kényszer egyformán hajtanak a hosszas magyarázatok helyett egy gyakorlati példát venni segítségnek.

Az osztályosult intelligenciának, mint társadalmi rendnek egyik legaktívabb szervezete a francia szellemi munkások szövetsége, a *Confederation des Travailleurs Intellectuels*.

A szövetségnek 200.000 tagja van, de a Szövetség csak szervezeteket vesz fel tagjai sorába, a következő 11 csoportba való elhelyezkedés szerint:

1. Drámai és zenei művészet
2. Grafikai és plasztikai művészet
3. Nevelésügy
4. Közszolgálat
5. Irodalom
6. Sajtó
7. Szabad foglalkozások (orvos, mérnök, ügyvéd stb.)
8. Tiszta és alkalmazott tudományok
9. Kereskedelmi technikusok
10. Ipari technikusok
11. Interprofesszionális csoportok.

Első látásra nyilvánvaló, hogy ennek a hatalmas szervezetnek belső beosztási logikája sokban értelmetlen, de példának mégis elegendő, megértetni, hogy van mar irányzat, erő és szervezet megváló-

sítani a jövő legnagyobb gondolatát; azt a gondolatot, hogy *a nemzeti társadalmakban az intelligencia – a művészek, tudósok, nevelők, tisztviselők, technikusok és szabad foglalkozásúak minden rétege – egymáshoz tartozik, együtt boldogul, vagy együtt pusztul, ha funkcionális erejét, a közös haladás és közös érdekvédelem szolgálatába állítani képtelen.*

Tudom, hogy mi a népszerű ellenvetés. Úgy mondják, lehetetlenség megállapítani, hogy hol kezdődik és hol végződik az intelligencia tábora. Ha ez az ellenvetés komoly lenne, a munkásmozgalm még ma sem lenne gazdasági és politikai tényező, mert ezen a kérdésen, mielőtt az ember a cselekvéshez lát, tényleg egy pár száz évig el lehet tűnődni.

Magam is vallom, hogy nincs éles választóvonal a fizikai és szellemi munkások között, mert minden osztály határtípusok sorozatával csatlakozik a többi osztályokhoz.

De minden osztályban a súlyos és túlnyomó rész a világosan felismerhető, akcióképes maghoz tartozik s az intelligenciában ezt a magot azok a száz-
ezrek alkotják, *akiknek az a főfoglalkozásuk és legfőbb kereseti forrásuk, hogy fizetésért, díjazásért, vagy honoráriumért, kiművelt értelmet, intellektuális képességeket, szellemi rutint, kezdeményező erőt és személyiséget bocsájtanak a társadalom rendelkezésére.*

Ezen fő jellemvonások mellett alárendelt jelentőségű kérdés, hogy a szellemi munkás az áll ami, községi vagy a magángazdálkodás keretében talál-e munkahelyet, vagy hogy a társadalom tudományos, művészeti, erkölcsi vagy gazdasági funkcióinak érdekében teljesít-e szolgálatot.

Ez a meghatározás nem jelent kasztszerű elzárkózást s nem jelent semmiféle születési, vagy úri előjogot, mert abban az elválasztó vonalat *egyedül a funkció, a munkateljesítmény sajátossága képezi.* Az így értelmezett intelligenciának testvérei van-

nuk fent, akik tőkét és termelő eszközöket birtokolnak és hasznosítanak magasfokú szellemi képességek birtokában és testvérei vannak lent, akik a fizikai munkában szellemi folyamatokkal dolgoznak.

Szükségesnek tartom azonban kijelenteni, hogy a feni és lent csak laikus, népszerű fogalmazás, mert a funkcionális társadalom eszméjéből hiányzik ez a hatalmi értékelés.

Hazánkban, ez az előképzettségében és munkafeladatában homogén intelligencia a főiskolai végzettségű 40.000, a középiskolát végzett 120.000 és az alsóbb végzettségű, de intelligens munkakörökben elhelyezkedett 40.000, összesen 200.000 emberből áll.

S ha ennek a 200.000 embernek problémáiról és lehetőségeiről beszélünk, természetes dolog, hogy az értelmiség ténylegesen dolgozó rétegéhez hozzá kell számítsuk a munkaképtelen öregeket, nyugdíjasokat, az ijesztően szaporodó munkanélkülieket s azt az új generációt is, amely az iskolák és egyetemek padjaiban tanul és dolgozik, elhulló soraink méltó, vagy jobb pótlására hivatottan.

A legfontosabb kérdés, amely ennek a 200.000 embernek korszerű megszervezésével kapcsolatban felmerül, a történelmi középosztály gondolatát újra elénk vezeti.

Azt kérdezem: ha nem a történelmi középosztály elméletén van az értékelési hangsúly, mi a lényeges különbség a szellemi és fizikai munkás között! Miért ne szervezkedjék a szellemi munkás közös szakszervezetekben a fizikai munkásokkal, amikor nyilvánvaló, hogy a munkásmozgalmakból kitermelt érdekképviselők felhasználása igen praktikus és hasznos eredményeket hozhatna?

A felelet, az intelligencia nemzetpolitika hivatásának alapvető kérdéseire vezet bennünket.

A fizikai munkásság társadalmi funkciójának sajátossága következtében a jó átlag szak-standard biztosítására törekszik.

A modem fizikai munka belső törvényszerűsége-

güknek engedve, stabilizálja az egyes funkciókat s szakmák szerint nivellálja az egyéni különbségeket. Hiába oszlott meg a fizikai munka 5-6000 specializált ágazatra, a tendencia egyre erősebben az, hogy az egyes ágazatokon belül ne legyen különbség az egyéni szolgáltatások között, mert a munkáspolitikai s az ökonomien' eredményesség egyaránt azt követelik, hogy a fizikai szolgáltatásokat mennyiségben, minőségben és időben az individuális tényezők zavaró momentumai nélkül lehessen megmérni és értékelni.

„20 szedő, hátra arc, indulj!” – ez az elgondolás, a tőkésnek és a szakszervezeteknek egyaránt megfelel, mert az egyik oldalon a profit, a másik oldalon a bér, a kollektív szerződés ideálját közös fétisnek tiszteli.

Ezért a fizikai munkásság élete mindig zártabb, kollektívebb, egyoldalúbb s nemzeti jellegzetességgel mérten – japánosabb lesz.

A szellemi funkciókat azonban megöli az uniformizálás és eltéríti megszabott rendeltetésétől, mert a fizikai munka szükséges stabilizálását, éppen és egyedül a szellemi munka mobilizálása, sokirányúsága és meg szélesítése teszi lehetővé.

A nemzeti összmunkában, a nemzeti kultúra és a nemzeti gazdálkodás egészében, zárt fizikai munka és a nyílt szellemi munka egymást meghatározó tényezők: minél előrehaladottabb a fizikai munkamegosztás, annál nagyobb a szükséglet, a széles latitüdökkel dolgozó, irányító, rendező és adminisztráló szellemi munkában.

„20 mérnök, hátra arc, indulj!” – ez a parancs szó sohasem lehet komoly társadalomszervezeti elv, mert a szellemi munka belső törvényszerűsége egyre átfogóbb, megértőbb, szintetikusabb, nemzeti jellegzetességgel mérten, angolosabb szolgáltatásokat követel.

Az emberiség haladása a teremtő szellemi erő frissességétől, a rutin falainak örökös, új és új átöröszésétől függ. A szellemi munka uniformizálása

egyértelmű lenne a nemzeti öngyilkossággal s bármennyire sikerüljön is standardizálni az intellektuális szolgáltatások külső és lényegtelen formait, *a szellemi munkában az örök cél mindig a standard túlaladása lesz!*

A szellem a bennünk élő halhatatlan tűz, melynek lobogó lángnyelveit nem lehet, nem szabad proletárosan előírt, vagy államilag szabályozott formára stuccolni.

Tény, hogy az értelmi foglalkozások is erősen specializálódnak s befelé egyre szűkebb köröket vetnek. Tény, hogy egyes néhai szellemi munkafolyamatot a manuális” ügyeskedés nivójára racionalizáltak, de sohasem szabad elfelejteni, hogy ezeknek az átmeneti formájú és alacsonyabb rangú szellemi munkafolyamatoknak túlnyomó nagyrészt, a magasrangú szellemi munka nem felülről, nem egy elért, magasabb nívóról nyomta le, hanem alulról, a tiszta fizikai munka köréből emelte fel, vagy újonnan kreálta azokat, mint új^ szükségleteket, a szellemi és fizikai munka választóvonalakörül.

Statisztákra a nagy színészek mellett van szükség; kezelői irodai munka ott van, ahol a felsőbbrendű szellemi munka el finomodott munkaszervezetet teremt; a kereskedelmi életben ott helyezkedhetnek el sok ezren, mint szellemi munkások, ahol a szellemi vezetők és szervezők intelligenciája piacokat és lehetőségeket teremtett hatalmas kereskedelmi organizációk kiépítésére.

A modern társadalmak belső munkaszervezetének struktúráját illetően, – törvényszerűségnek mondhatjuk azt az egyre erősebben érvényesülő fejlődési irányzatot, hogy a teremtő emberi intelligencia, a nyers, fizikai izommunkát, részekre bontott magasabbrangú, az emberi méltóságnak és egészségnek jobban megfelelő munkafolyamatokká alakítja át s ezáltal egyre szélesebb társadalmi rétegeknek teszi lehetővé az elhelyezkedést, olyan foglalkozásokban és munkakörökben, amelyek a szellemi és kulturális

élet lehetőségét biztosítják. A feudalizmus korában, valóban csak kevés úrra és sok jobbágyra volt szükség, s az új magyar intelligencia tagjai, őseink jobbágy sorából túlnyomó többségben azért tudtak a szellemi élet lehetőségéig emelkedni, mert a ma már természetesnek vett, sok ezer közbeeső, új szellemi munkaköri, a találmányokban, felfedezésekben, a modern tudományokban és a társadalmiszervezésben megnyilatkozott emberi intelligencia számukra kiépítette.

Jobb elnevezés hiányában, – ezt röviden vázolt fejlődés magyarázatot *viszonosság elméletnek* nevezem és elméletem lényegét abban látom, hogy egyrészt, csak a legmagasabb rangú szellemi munka képes, rutinhoz kötött, közepes és alsóbb szellemi munkaköröket teremteni, – másrészt, csak a tanítással és iskolázással kiművelhető alsóbb és közepes munkafeladatokat ellátó szellemi munkások széles táborából szelektálódhatik az a szükséges, legfelsőbb szellemi munkásréteg, amelyre a nemzeti munkaszervezet elfinomítása s tökéletesítése érdekében feltétlenül szükség van.

Az intelligencia alsóbb és felsőbb rétegeinek ez az egymást szülő és egymást kiegészítő kölcsönviszonylata a tény megismer és logikájával diktálja a magyar kultúrpolitika jövőendő célkitűzéseit.

Ha helyes az a megállapítás, hogy a legfelsőbb b korszerű feladatát betölteni képes intelligenciát nem lehet széles szelektáló bázis nélkül kitermelni, akkor helytelen és ostoba dolog minden kísérlet, amely a közép és felső oktatás lehetőségeit bármilyen címen szűkíteni akarja.

Szélesre kell nyitni az egyetemek kapuit s az egyetemeken lehetőséget kell teremteni a szellemi kifejtésre még azoknál is, akik csak este tanulhatnak, mert az ország nem használhat vadzszeniket s mert a modern társadalmakban minden felsőbbrendű szellemi munkakör ellátásához, a tárgyi tudás s az információk egy oly hatalmas tömege tar-

tozik, amelyet a legnagyobb genie sem tud autodiakta úton megszerezni

Értsék meg végre, azok a laikus urak, akik a szellemi elproletárosodástól féltik ezt az országot, s akik a nemzeti takarékossgot az intelligencia számának csökkentésében látják, hogy a közép és felső oktatásra elköltött súlyos milliók lényegben régié-költséget jelentenek, – biztosítani, kitermelni az égetően szükséges új szellemi arisztokráciát, – amelyet a jelenlegi tudományos képességvizsgáló methodusokkal meg képtelenek vagyunk, a népesség kontingenséből pazarló kísérletezések nélkül kiemelni!

A legfelsőbbbrangú, a teremtő, az értéktermelő szellemi munkások rétege, csak az átlagtudással már ellátott középrétegből, s ez a középréteg csak az alsóbb, routintudással rendelkező rétegből szelektálódhatnak s minél keskenyebb, szűkebb a két alsó réteg, annál kisebb és bizonytalanabb a felső-rangú szellemi munkakörök szakszerű betöltésének lehetősége.

A mai kor a tudományok és a mechanika kora! Nem igaz és százszor nem igaz, hogy ebben a korban a személytelenített tőke és annak uralma képezi az értéktermelés bázisát, mert a magasrangú szellemi^ munkakörök, önmagukban is munkaalkalmakat és tőkét képező erőt jelentenek, s az intelligencia, mint funkcionális osztály, az egyetlen biztosíték arra, hogy a konjunkturák és a profitmohóság tőkés lovagjai nem fogják, nem tudják az emberiséget az összeharácsolt arany keresztjére feszíteni!

Nem tudják, mert az időleges egyéni szerencséken túl, a világot mégis csak az értelem, a szellemi erőfeszítés és a szellemi nagyság időtlen erkölcsi erői kormányozzák.

Az intelligencia értéktermelő erejének demagóg tagadása, csak azért lehetséges, mert a tőke és a lizikai munka eredménye közvetlenebbül és szemmel láthatóbban mérhető.

Az elért 20%-os profit és az elkészített csizma

társadalmi jelentősége minden értékelési távlat nélkül is értékelhető: de a tudós, a feltaláló, a szervező és az adminisztráló szellemi munkások teljesítménye, még hosszú ideig elhanyagolt, vagy helytelenül értékelt tényezője marad a kollektív emberi boldogulás eredőjének.

Az intelligencia munkateljesítményének helytelen és igazságtalan értékelése miatt lehet, de hiába való sopánkodni. A népszerű értékelés mindig az igazság csiréje köré tömörködik s a mi esetünkben az az igazság, hogy a tőke több pénzt, a fizikai munka több és nemesebb kollektív áldozatkésztséget tud közös céljainak szolgálatába állítani, mint az intelligencia.

A tőke útja a mi számunkra járhatatlan, azért kell figyelmünket teljes erővel a munka megtett útjára fordítani.

S ha a fizikai munkásság megtett útját nézzük, – meg kell állapítanunk, bármennyire furcsán hangzik is ez az állítás, – hogy a fizikai munkásság, a maga jogos, helyes és szükséges önvédelmében és önművelésében, sokkal több intelligenciát tanúsított, mint az intelligencia. Nem a vörös álmokról, nem a kommunista kísérletekről beszélek, hanem az ipari munkásság józan és bámulatra méltóan kiépített szakszervezeti mozgalmáról és annak eredményeiről.

A proletariátus érdeme és előnye, hogy sorsának kegyetlen nyomása alatt, okosan felismerte a modern társadalom-szervezés elveinek fontosságát és ezeket az elveket létének és fejlődésének biztosítására szervezeti életében áldozatkészen alkalmazta is.

A Magyarországi Szakszervezeti Tanács jelentése szerint, az elmúlt esztendőben, 124.000 szakszervezett munkás állandó 10%-os munkanélküli taglétszámmal, 5,343.000 pengő szakszervezeti járulékot fizetett.

1928-ban 31.000 magyar vasmunkás 1,749.000 pengő tagdíjjal erősítette a maga kollektív szervezeteit.

Paloták, otthonok, munkanélküli segély, beteg ségi segély, nyugdíjalapok, öregségi és özvegyiségi támogatás, árvavédelem, önképzés, könyvtár, kultúra és politikai erő – együttesen kísérik ezeket a hatalmas számokat!

És kérдем önöket, most hirtelenül: mit produ kált a 200.000 főnyi magyar intelligencia? Hol van az évi 5 millió pengő, amelyet a fizikai munkásság-hoz hasonlatosan, az intelligencia áldozatkészségéből kellene összehozni, az intelligencia közös érdekeinek megvédésére? Hol vannak a mi palotáink? Hol vannak a saját kulturális intézményeink? Hol késik elesetteink támogatása? És hol van, minde nek előtt az erő, az ösztön, egymásra ismerni, egy másnak kezet adni s viselni áldozatosan közös bajaink és közös vágyaink terheit?

A szegénységünk sem mentőkörülmény, mert tömegben és általában, az abszolút számok mértékével mérten, jobb anyagi helyzetben élünk, mint a magyar fizikai munkásság.

A fizikai munkások osztálya, bár a belső hierarchiájában, a műveltség és az életstandard különbségei szintén megvannak, megtalálta a kollektív érdekképviselőt és a társadami önkifejezés sajátos formáit: ez a proletariátus erejének forrása és társadalmi intelligenciájának bizonyítéka.

A szellemi munkások osztálya részekre tagozva él s a részek a legkisebb különbséget is elegendőnek találják az elkülönülésre: ez az intelligencia osztályos gyöngeségének és gyámoltalanságának oka.

Az intelligencia képtelen volt megérteni, hogy a modern társadalmakban a részies szervezésben elért eredmények hasznosítása, csak generális, összefogó élszervezetek keretében lehetséges.

Az ipari munkásság egyes szakszervezetei – külön-külön, lezártan és összefüggéstelenül, illetve az összefogó élszervezetek kiépítése nélkül – sohasem tudtak volna gazdasági és politikai súlyt szerezni s ezek a szakszervezetek igen magas szociális Kultúráról tettek tanúbizonyságot, amikor a közös

akció érdekében, kölcsönösen és fegyelmezetten lemondottak az egyes szakmák konjunkturális lehetőségének, belső testvérharcokat provokáló kizsákmányolásáról.

A magyar intelligencia sok és értékes professzionális részletszervezettel rendelkezik. A magyar orvosi kar például kiválóan és korszerűen organizált érdekképviselőt állított a létharc és a professzionális intelligencia fejlesztésének szolgálatába s ennek az érdekképviselőnek teljes eredményességét csak az teszi illuzórikussá, hogy elszigetelten dolgozik, mert nálunk *hiányzik az összefogó élszervezet*, amely az összes professziók s az egész értelmiség kollektív érdekeit védené a részek erejének megnövelésére és kiegyensúlyozására.

A magyar értelmiség nem látja a közös osztályérdekeket, nem érzi még a belső összefüggések ropant erejét; ezért tudja a közösen elérhető nagy győzelmeket, a kis csoportoknak itt-ott kiutalványozott egy tál lencséért eladni.

Kérdem önöktől, milyen anyagi eredményeket érhet el a magyar orvosi kar, ha a tanítók, tanárok, hivatalnokok és mérnökök serege elsorvad s elpusztul körülötte?

Mit ér az orvosi karnak, egyesek horribilis jövedelme, ha az orvosok tömege nyomorog s ennek következtében a kollektív szellemi fejlődés folyamata megakad!

Mit ér a magyar újságírók vitális erővel rendelkező érdekszervezete, ha az újságolvasók elpusztulnak?

Minden értelmi foglalkozást a munka és jövedelemmegosztás ezer titkos szála köt egybe; minden csoport és kategória tartós boldogulása más csoportok és kategóriák boldogulásától függ s ezért a helyesen megszervezett kollektív érdekvédelemben nincs és nem lehet alsó és felső réteg, nem lehet professzionális elkülönülés, csak egy közös, nagy feladat: *a magyar értelmiségnek, a dolgozó intelli-*

mint termelő osztálynak, egységes anyagi védelme és szellemi erősítése!

Rímek az egységnek megteremtésében az intelligencia felsőbb rétegének erkölcsi kötelessége az alsó rétegek jogos igényeinek fenntartás nélküli, bajtársi támogatása, – ahogy az alsóbb rétegek kötelessége a magasrangú szellemi munkát örökös célnak s azok képviselőit elhivatott vezéreknek tekinteni.

A kölcsönös megbecsülésnek és osztályszolidaritásnak egy igen fontos és szomorú akadálya az az álszentszocializmus, amely a sikerekben dúskálkodó szellemi munkásokat, a fizikai munkások javára, saját reménytelenül küzdő testvéreitől elválasztja. – A XIX. század dereka óta a társadalom-bölcselet, a fizikai munkás problémái felé fordult. A munkáskérdés a közvélemény középpontjába került s *a parvenü szalonszociálizmus jólétben élő képviselői szívesen elszavalják a munkásfájdalmak dalát s ugyanakkor nem hajlandók észrevenni saját irodáikban a 80-90 pengő havibérre szanált szellemi munkások kétségbeejtő nyomorúságát.*

Nem találok elég kemény szavakat megostorozni azt az álszenteskedést, de nem tudok rátalálni a legmelegebb szavakra sem, meghirdetni a magyar intelligencia pária sorsra ítélt alsóbb rétegeinek, hogy az ifjú magyar politikai nemzedék testvéri szívvel és szeretettel akar dolgozni jobb és emberibb sorsuk biztosításán!

IV.

Vázlatosan felsorolt tételeim alapján, egy előbbi kijelentésem, amelyben az intelligencia áldozatkészséget kétségbe vontam, bizonyos korrigálásra szorul.

A magyar intelligenciában csodálatos és szívós áldozatkészség vagyon, – de nem a maga közös szellemi és anyagi védelmére hasznosítja azt. S ridegen megmondom, – ez a tény nem az önzetlen-

seget, hanem a korszerű követelmények és távolabbfekvő kollektív célok negálását jelenti.

Áldozatkész a magyar intelligencia! Dolgozik a magyar tőkékért és a magyar munkásért. Dolgozik a családjáért és a közös magyar hazáért.

Hosszú, koldusdiák évek után, reménykedve és éhesen szolgálnak fiatal orvosok és orvosnők, tanítók és tanárok éveken át, – ingyen és félingyen a reményért, hogy egyszer majd fizetést is kapnak, pedig ki meri megtagadni ma, hogy erkölcstelen dolog, szegény emberektől munkaszolgáltatásokat ingyen igénybe venni.

Az intelligencia alkalmazásban lévő tagjainál sutba dobható a munkajog legelemibb követelménye is. Amit a kőművesektől a tőkésrend álmában sem merne kérni, azt egyetlen gesztussal rendeli el az esetleg rosszabbul fizetett szellemi munkásoknak.

Az intelligencia keményen és keservesen fizet a társadalmi rend minden változásáért. Ha prosperál az ország, akkor is szűken jut a jóból a szellemi munkások tömegének; ha baj van, – a politikai reformátorok lehetőleg az ő bőrükön akarják betakarítani a mások által elpocsékolt földi javakat.

A modern demokráciákban a jövedelem-megosztás a szervezett erők jólétét szolgálja, s természetes, hogy a demokratikus politika a nemzeti krízisek idején, a legkisebb ellenállás törvénye szerint, a leginkább szervezetlen rétegektől kér újabb és újabb áldozatokat.

Ennek a veszedelmes tendenciának az eredménye az, hogy maholnap már beszélni sem lehet a szellemi munka méltóságáról és megbecsüléséről.

Pedig az intelligencia – még a mai, individuális, szervezetlen összességében is – előőrsi szolgálatban menetel mindenütt: a mezőgazdaság, az ipar, a kereskedelem, a közlekedésügy, a nevelésügy, a sajtó, a művészet, a közlekedésügy s az egész állami, gazdasági és kulturális élet felszakadozott göröngyös útjain az ő emberei masíroznak – s ha lesz

szélesebb, biztosabb útja a magyarságnak, ők tapossák azt ki járhatónak.

De hiábavaló a fontosságának és az érdemeknek megállapítása. Hiába állapítjuk meg, hogy az intelligencia osztálya nélkül a modern társadalmak kártyavár módjára dőlnének össze. Korunk erőviszonylatokban méri le az értékeit s bizonyos, hogy a világháború és a forradalmak súlyosan megöngítették az intelligencia helyzeti energiáját.

A világháború óta egész Európában erősebb lett a tőke, védekezőbb és energikusabb lett a fizikai munka s gyengébb, eredménytelenebb az intelligencia.

Németországban a háború előtt az átlag mérnök az átlag munkás bérének ötszörösét kapta fizetésnek. Ma örül a német mérnök, ha a munkás bérének kétszeresét kaphatja s a magyar mérnök sokszor örülni kénytelen *a napszámos munkájának* – ami fájóbb és tragikusabb, mint a napszámos-bér...

A specializálódás gyors folyamata az összes ipari államokban megakadt s a szellemi munkások alsóbb rétegeiben, a régi viszonylatokhoz mért utánpótlás, egészségtelenül megduzzadt. Megnőtt a szellemi munkanélküliek tábora s ez a megfélemlített, nyomorba süllyedt tömeg a szellemi felekezetenélküliség és a fizikai munkásság felé orientálódó társadalmi radikalizmus egyformán veszedelmes betegségeinek áldozata lett.

A földérték és a részvény vagyion európai csökkenését minden országban nyomon követte a diplomaérték rohamos csökkenése.

A társadalmakat egy, még körvonalalaiban is csak sejtésszerűen ismert gyors evolúció láza remegteti s a hirtelen jött új feladatok megoldására az intelligencia mindenütt régi nevelésének, gyöngye fegyverzetében áll a porondon.

Kétségtelen dolog, hogy az intelligencia, a társadalmak gyors átalakulása következtében, s önhibáin kívül, ma kisebb funkcionális erővel és iniciatívával rendelkezik, mint a múltban, amelynek meg-

állapodott viszonyaihoz már ifjú korában hozzánevelték. Ez a funkcionális értékcsökkenés, a gazdasági törvények erejével realizálódott az intelligencia különböző rétegeinek jövedelmében s ha igazságosak akarunk lenni, akkor be kell ismerünk, hogy az intelligencia jövedelemcsökkenésének egy bizonyos hányada, az új funkcionális megerősödés időpontjáig feltétlenül jogosult.

Ennek az általános tételnek alapján ténynek kell elismerjük, hazai viszonylatainkban is, hogy *a magyar intelligencia ma nem képes betölteni újszerű nemzetpolitikai feladatát s a változott viszonyokból származott tehetetlensége csak akkor szűnik meg, ha a kollektív szellemi és anyagi önszegély organizált erőit korszerű formákban ki tudja termelni magából.*

Nem csodákról beszélek, Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Nem kívánok lehetetlenséget s nem hajszolok utolérhetetlen délibábokat ezzel a nagy követeléssel, mert a sors, a kényszer és a fejlődés kikerülhetetlen parancsszavára, ez a követelés, az utolsó 10 esztendőben minden művelt országban elhangzott s az intelligencia nagy tényekkel, biztató cselekvésekkel iparkodott teljesíteni ezt a történelmi parancsot.

Európában, a világháború óta, az intelligencia gazdasági és kulturális szervezkedése a társadalmi mozgalmak egy kevésbé ismert, de jövő kihatásai-ban felbecsülhetetlenül fontos, új irányzatát képezi.

A professzionális szervezetek minden országban megerősödtek s ezeknek az organizációknak a vezetőség demokratikusabb kiválasztása és a szabad véleménynyilvánítás növekvő ereje, friss, lendületes cselekvőképességet biztosított.

Az intelligencia professzionális szervezkedésében *a köztisztviselők mozgalma* érdemli meg a legnagyobb figyelmet. Az európai államokban, a központi államhatalom abnormális mindenhatósága, az állami feladatok megnövekedése és a bürokrácia veszedelme, minden országban rákényszerítette a

köztisztviselőket arra, hogy érdekeiket és jogukat saját szervezeteik kiépítésével védjék meg s új feladataik megoldásához, az önképzés és a tudományos nevelés irányítását is maguk iparkodjanak megliatározni.

A Deutscher Beamtenbund – kétségtelenül a legtipikusabb példája ennek az új irányzatnak – kétmillió állami és közületi hivatalnokot egyesít egy közös szervezetbe, minden politikai, vallási és világnézeti harc kizárásával, tiszta érdekképviselési alapon. Ez a hatalmas szervezet meg tudja védeni a német hivatalnokosztály jogos érdekeit és meg tudta teremteni azokat az intézményeket is, amelyek a jogos érdekvédelmet, a szakszerűen teljesített kötelesség szellemi előfeltételeinek biztosításával erősítik meg. A német Beamtenbund, mint érdekképviselő, önként állott a német közigazgatás reorganizálásának szolgálatába s ezt a munkát ma száz főiskola fenntartásával s az adminisztráció tudományának erőteljes fejlesztésével mintaszerűen látja el. A *Verwaltungsakademie* ma már egy birodalmi hálózat, amely az adminisztráció korszerű problémáit a modern szaknevelés legjobb módszereivel közvetíti az állami tisztviselők tízezreihez.

A „*Deutsches Institut für wissenschaftliche Arbeit in der Öffentlichen Verwaltung*” szintén önkéntes tisztviselői alapítás, mint a „*Deutsche Vorachungsstelle für Beamtenfrage*”, amely intézmény a köztisztviselőkre vonatkozó mindenirányú anyaggyűjtéssel, monográfiák kiadásával és szakkönyvtárak létesítésével foglalkozik.

A közigazgatási tudományokkal való korszerű foglalkozás szükséglete a legtöbb európai államban életre hívta az új közigazgatási intézeteket, amelyek a dolgozó köztisztviselők továbbképzésének és az aktuális problémák tudományos megtárgyalásának illetékes, de szabad fórumai lettek.

Angliában az „*Institut of Public Administration*”, Franciaországban a „*Comité National de L'Organisation Française*”, Lengyelországban a „*L'Institut*

Polonais des tfrnses Administratives”, Romániában a „*L’Institut de Sciences Administratives de Roumanie*” a nyugati és keleti példái ennek az új intézménynek, ameh rophatok, könyvsorozatok és folyóiratok kiadásával, ankétek rendezésével, klubok, könyvtárak megszervezésével s a tudományos közigazgatás elvének képviselésével központot akar teremteni a közigazgatás racionalizálására irányuló komoly törekvéseknek.

S csak a humor kedvéért jegyzem meg, hogy Magyarországon, a szubvencionált folyóiratocskák hazájában, mindmáig nincs egy olyan közigazgatási közlöny, amely az észszerű állami adminisztráció alapkérdéseivel és a modern összehasonlító közigazgatástan problémáival foglalkoznék s összegyűjtené, nevelné az új generáció értékeit, akik parancsszó helyett a kutatás, a tudomány és a belülről kidolgozott meggyőződés erőivel óhajtják szolgálni a nemzetet.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Előadásom során többször utaltam arra, hogy az intelligencia foglalkozások szerint elkülönült szervezkedése önmagában még nem képes az értelmiségi foglalkozásúak közös problémáit nyugvópontra vinni.

A köztisztviselők, orvosok, ügyvédek, mérnökök stb. professzionális szervezetei csak akkor érik el teljes kifejlődésüket, ha ezek a szervezetek, nemzeti federációkba egyesülnek s ezek a federációk az intelligenciát, mint sajátos egészet, mint termelő társadalmi osztályt az összes tagszervezetek szolidáris erkölcsi súlyával és anyagi erejével tudják képviselni.

A világháború utáni Európa ebben az irányban is nagy fejlődést mutat.

Angliában a „National Foederation of Professional, Technical, Administrative and Supervise” Workers of Great Britain” az intelligencia különböző szervezeteinek 450.000 tagot képviselő közös

szervezete; Franciaországban a „*Confederation des Travailleurs Intellectuels*” 90 egyesület és szövetség 200.000 tagját képviseli.

A *francia* intellektuális munkások föderatív szervezete, a francia parlamentben és a kamarában, a képviselőkől és szenátorokból is meglepően aktív szövetséget szervezett s a maga provinciális csoportjaival, klubjaival, előadásaival és harcos érdekvédelmi rendszerével kétségtelenül a világ legtevékenyebb intellektuális-munkás szervezete.

Belgiumban az értelmiség szervezetei a francia példa szerint fejlődtek s a szövetségi szervezet 28 intellektuális organizációt képvisel.

Olaszországban a közismert korporációs rendszer állami bevezetése óta az értelmi foglalkozásúak teljes egészükben egy közös szindikátusban védhetik osztályos érdekeiket s kétségtelen, hogy az olasz forma még sok meglepetést és tanulságot rejteget a jövő számára.

Ausztriában az intellektuális federáció 91 szervezetet és azok 300,000 tagját egyesíti.

A további példák helyett a *Népszövetség* különböző jelentéseire utalok, amelyekből ma már kb. 200 intellektuális nemzeti federáció statisztikai adatait lehet összeállítani bizonyosságul, hogy minden országban az értelmiséget azonos szükségletek, a társadalmi öntudat, a professzionális erkölcs, a szaktudás s az áldozatkész önvédelem aktív szelleme és azonos elvei hajtják egyirányú kollektív szervezetek kiépítésére.

Nálunk, sajnos, még nem jelentkezik az az új irányzat. Minket nem hajt a történelmi tatár. Szellemileg álló nemzet vagyunk, egyéni uraskodással, úri kultúrával és laikus álláshalmazással megáldottan.

Állunk, – mert nem vesszük fel az érintkezést tényekkel és tudományokkal meggazdagodott korszellemmel; urak vagyunk, mert nálunk minden könyvtárt és múzeumot akkor zárnak be, amikor az intellektuális munkás a munkahelyét elhagy-

hatja; állást halmoztatunk, mert még nem tudjuk, hogy egyetlen magas állás igazán szakszerű betöltése is, meghaladja a legtöbb álláshalmazó egyén képességeit.

Az álláshalmazások ellen nem is a mértéktelen anyagi javadalmozások, hanem a szakszerűtlen, a felületes, laikus munkateljesítmények miatt kellene tiltakozni. A nemzeti jövedelemből kitartott álláshalmazóknak az a legnagyobb bűnük, hogy a fél-, vagy sokszor a harminchatod kézzel és aggyal végzett balkáni rablógazdálkodás szellemét honosítják meg ebben a szerencsétlen országban.

Nálunk nincs atmoszféra a szakszerű szellemi munka megbecsüléséhez és fejlesztéséhez. A háborúelőtti úri Magyarország szelleme valami hetyke, falusiasan parancsoló és engedelmeskedő romantikát felejtett még a csatornázási ügyosztályok irodáiban is s a mi fájdalmas, magyar nosztalgiánk a föld után, még azokat a városi vezetőembereket is a pacsirtáról szónokoltatja, akiknek szépségkeresése, a rendezett utcák, egészséges gyárak, műhelyek és lakások konstrukcióiban kellene megtermékenyülnön.

A magyar intelligenciát nem érdekli kollektív, osztályos problémáinak megoldási lehetősége; a magyar intelligencia nem él kollektív életet s a rikító elkülönülés következtében minden akcióból hiányzik a tömeg, a vonal, az egység, az ösztönös bajtársiasság és a belső demokrácia.

Nálunk nincsenek szellemi munkaközösségek, – nálunk minden kérdésnek egy-egy patentírozott, bevett és elismert szaktekintélye van s ezek az egyek féltékenyen vigyáznak arra, hogy valamelyik meggondolatlan 45 éves ifjú magát második szaktekintélynek fel ne tornázza.

Ahol száz szakembernek való munka vár elvégzésre s ahol a munka száz éve nyugszik, ott elterpeszkedve ül az egy szakértő s fakír mozdulatlan-sággal takarja el mindenki elől a napot, holdat és a csillagokat.

A terjedő szellemi szürkéségnek egyik végzetes okát látom ebben a kiválasztott egyénekre épített tudományos és szervezeti politikában s ha ez a rendszer még sokáig érvényben marad, a magyar intelligencia egyes tagjait csak az egyéni adósságok közötti különbség, az új kölcsönök felhajtására, vagy a régi tartozások rendezésére fordított individuális leleményesség alapján lehet majd egymástól megkülönböztetni.

A bevett és elismert filozófia szerint a szellem ragyogását az anyagi hiányok nem homályosítják el. Van kultúra és van civilizáció, így tanítják a professzorok, s a kettőnek kevés köze van egymáshoz.

Szerény személyem, őszinte híve az ipari civilizációnak s én hiszem, hogy az emberi méltóság s szellemünk megáradása a jó, a szép és az erkölcsös örök partjai felé, anyagi előfeltételek forrásaiból táplálkozik. A hősök kivételt képezhetnek, a tömegek azonban a törvényt alkotják, – s ennek az igazságnak alapján, a magyar intelligencia jelenlegi nyomorúságát és eladósodását szellemi szempontból is katasztrófálisnak tartom.

A magyar intelligencia, becslésem szerint, kb. kétszázmillió pengő pénz és áruhitel súlyba alatt roskadozik. A magyar kereskedelem utolsó mentességnek az intelligenciát húzta be a részletfizetés csalóka kedvezményeibe s igen nagy kérdés, hogy mi lesz a kereskedelemmel, ha az intelligencia vásárlóerejét is, áruhitel formájában előre és végleg szaturálja.

És ki tudja megmondani, hogy az intelligencia veszedelmes eladósodása mit jelent az országnak? *Hány ezer intelligens ember veszíti el lelki egyensúlyát, hány embert térít el a gond a szabad, kitarató szellemi munkától, hányan szenvednek lelkiismereti szabadságukban apró anyagi elkötelezettségek ügyes vámszedőitől? ...*

Tetézi ezt a bajt, hogy az intelligencia eladósodásának problémájáról nyilvánosan sohasem beszé-

lünk, hogy a rendezés, a kiút nehéz kérdése a közéleti vezetőket nem érdekli, s hogy az intelligencia nem elég szervezett, saját problémáját tervszerű gazdasági és társadalmi akciókkal oldani meg.

A magyar értelmiség egyelőre csak az átmeneti szegénységre rendezkedett be. Fatális optimizmussal hisznek az emberek valami bekövetkező csodában és még azok is, akik aránylag tisztességes, vagy jó viszonyok között élhetnének, felfokozott igényeik és túlköltekezésük következtében csodaváráon süllyednek a nyomorúság vonalára.

A magyar intelligencia hűvösen és józanul be kell rendezze az életét a hosszúlejáratú tisztességes szegénységre s hatalmas táborának erkölcsi erejével ki kell követelje a vagyon urainak puritán életstílusát is, mert a mi nemzetünk még ma sem ért el történelmi kálváriájának utolsó stációjához!

Mi évtizedekig ilyen szegények maradunk, vagy még szegényebbek leszünk, – mert a sors kemény csapásait csak túrtuk eddig, de védekezésünk új szellemi energiáit összegyűjteni még meg sem kíséreltük. Ezeknek az új szellemi energiáknak összesítése, megszervezése és harcbaállítása érdekében szeretném az önök figyelmét hangsúlyozottnan és újólag felhívni mindarra, amit a modern szellemi munka meghatározásáról mondtam.

Nem ellenséges érzés, nem gáncsoskodás, csak a fárasztó gond és a világos látás vezet bennünket a mai magyar társadalom és a jelenlegi kultúrpolitika megítélésében.

Az egész világot egy új ipartechnikai forradalom láza tüzeli. A gép, az utolsó húsz esztendőben brutális, emberpusztító erővel változtatta meg a javak termelésének minden fázisát, s a vagyonok, sorsok, néprétegek és nemzetek jólétének szétesett romjain, a nemzetközi tőke, gombamódra szaporodó új, ipari és pénzügyi organizációk hálózatával próbálja – legalább átmenetileg – a nyomorúság profitját összehalászni.

Az európai kultúrát belülről 10 millió munka-

nélküli tisztességes polgár, – kívülről pedig az orosz vörös áradat fenyegeti. A békeszerződések rablott jóvátételek, a kisebbségi kérdés, a vám és kultúrfalak és az új európai imperializmus mar csak megszélesítik, sziklásra tarajozzák azt a szakadékot, amely minden művelt nemzetet elnyelés-sel fenyeget.

S ettől az örvénylő perspektívától a magyar házi élethez visszafordultan, – szíveskedjenek megmondani, van-e korszerű tudásunk, kultúránk és szellemi energiánk fenyegetett nemzeti jövőnk védelmére?

Bagatell belső harcaink, az elcsépelet, bölcs politikai példabeszédek, a frázisokkal vitézkötéses magyarkodás és a klasszikus műveltség olympusi nyugalma az újonnan épített egyetemi árkádok alatt, – vájjon megsegítenek-e bennünket a közeljövő létharcaiban f

Sorsunkat a jelen gyorsan f elburjánzott erői irányítják – és semmit sem tudunk a jelenről!

Az egyetemek ontják a diplomás embereket, akik egy elsüllyedt világ titkait és holt bölcseségeit hordozzák tarsolyaikban, akiknek „foglalt” felírású szék- és íróasztal kell ebben a pokoli felfordulásban, s akik állami gyámkodás nélkül elhervadnak, mint a melegágyi növények, inert finom, élettelen szellemi levegőben nevelkedtek és az élet durva, vad vihara csontig fagyasztó hidegséggel füttyül az összes finomkodó régi tudományokra.

Az új ipari forradalom rendeket kaszál a szürke, az átlagos szellemi munkások tömegében, s nekünk nincs erőnk és akaratunk, a kor által követelt olyan modern szakemberek nevelésére, akiknek teremtő munkája s értéktermelése új lehetőségeket nyitna az átlag szellemi munkások becsületos és hasznos elhelyezkedéséhez.

Határozottan állítom, hogy a magyar kulturális és gazdasági élet ma is felvevőképes, hogy ma is égető szükséglet van rendkívüli tudással, speciális képzettségekkel s a mai technikai és szervezeti prob-

léniákkal alaposan foglalkozó szakemberekre; csak a szürkékre nincs szükség, csak a szürkék vannak egyelőre túl sokan.

A fizikai munka rohamosan mechanizálódik, s ennek a folyamatnak természetes velejárója a mechanizált, az átlag szellemi munka és a standardizált felsőfokú szellemi nevelés csődje.

Két negatívumot nem bír el az emberi társadalom, s ha a fizikai munka pólusát egyre jobban a mechanizált munkafolyamatok rendje uralja, akkor a másik póluson, a szellemi munka pozitív pólusán, a teremtő értelem, a kezdeményező erő, az átfogó szellemi képességek és az irányító erkölcsi elvek egyre növekvő és új egyensúlyt biztosító energiáit kell felszabadítani.

A magyar értelmiség szellemének ezt a szükség szerű átfarmálódását – miként közvetlen anyagi érdekeinek védelmét is – csak a magyar intelligencia rendjének összessége, s összességének közös akarata tudja kisürgetni az idők dermedt méhéből; – barátok és szövetségesek nélküli, hosszú küzdelemben,

A tőke és munka mai harcaiban, a magára hagyott s jobbra-balra rángatott dolgozó intelligencia hűségese szövetségést csak önmagában találhat.

Az önsegély egységek akarat és a szervezett cselekvés az egyetlen kivezető út a mai áldatlan helyzetből.

Minden intelligens embernek, minden értelmi munkásnak szent kötelessége elősegíteni az intelligencia jobb és korszerűbb szervezeteinek gyors megépítését.

Erősíteni kell minden meglévő professzionális szervezetben a belső demokráciát s biztosítani a vezető személyiségek szabad szelektálását; szervezeteket kell létesíteni mindenütt, ahol az egyes foglalkozási ágak még szervezetlenek és dolgozni, küzdeni kell mindannyiunknak, a magyar intelligencia átfogó, federatív szervezetének megteremtése

érdekében: ebben a hármás irányú, de egy célú feladatban latom a közeljövő legfontosabb munkáját.

A w agy ár intelligencia, felfokozott kötelességteljesítés nélkül nem követelhet újabb jogokat, de inga van a maga legfontosabb kérdéseinek megoldását autonóm úton, az intelligencia tömegeinek bevonásáról és megszervezésével siettetni.

A szolgálati viszony törvényes biztosítása és a kollektív szerződések rendezése; az egységes szolgálati pragmatika; a létminimum törvényes megállapítása; az intelligencia szociális biztosításának leljes autonómiája, úgy az állami tisztviselőknél, mint a magánalkalmazottaknál; az intelligencia autonóm munkaközvetítő hivatalának megteremtése; a tisztviselők és szabadfoglalkozásúak lakásügyének állami támogatása és a szervezkedési szabadság tökéletes biztosítása: véleményem szerint özek volnának a legfőbb aktuális problémák, amelyeknek megoldását csak az intelligencia együttes fellépésével lehet szorgalmazni.

A felfokozott kötelességteljesítés kérdését is felvettem, de őszinte meggyőződésem, hogy ezen a téren az egyének felelőssége teljesen elhanyagolható tényező,

A közszellem, a magyar munkaszervezetek elmaradottsága s a felsőbb nevelés bénító hiányai lefokozzák és paralizálják az egyéni erőfeszítéseket s ezért n magyar intelligencia szabad kezdeményező erejét a szellemi munka racionalizálása és a magyar kultúrpolitika irányítása igényli a legerősebben.

A szellemi munkafolyamatok intenzív tanulmányozása, a külföldi eredmények vizsgálata és hasznosítása, folyóiratok, szakkönyvtárak, tudományos egyesületek teremtése, a magásrangú szellemi selekció metódusainak kidolgozása és érvényesítése s a felsőbb oktatás korszerű reformjának kikövetelése a jövőben az öntevékeny magyar intelligencia sok áldozatot és munkát követelő, de leghálásabb nemzettpolitikai hivatása lesz.

Nem hiszem, hogy ezeket a feladatokat a régi jó

idők visszasírásában kimerült generáció meg tudja oldani. Minden hitem, bizalmam a magyar ifjúság nem méltányolt, de elhasználatlan, nyers erejében van. *Az ifjúságé a jövő a természet parancsa szerint s ebben a zűrés, fejvesztett világban ők a magyarság fekete vőlegényei, akiknek az életörömből csak az öncélú Magyarországért vívott harcok távoli győzelmeinek fanatikus hite maradt örökül.*

Rousseau azt ajánlotta volt egy elmúlt zavaros világban az intelligens ifjúságnak, hogy jövőjük teljes biztosítására két foglalkozást tanuljanak meg: egy szellemi és egy fizikai munkakört egyszerre és egyformán gyakoroljanak.

En azt üzenném az intelligens magyar ifjúság elejének, hogy a magyar jövő biztosítására *két szellemi munkakör betöltéséé készüljenek fel.*

Legyen az egyik a kiválasztott funkcionális feladat tökéletes betöltésére való szellemi felkészültség s a másik az egyetemes magyar nemzeti kultúra szolgálatának felkészültsége.

A szellemi munkamegosztás régi rendjét már úgysem tudjuk helyreállítani.

A magyar arisztokrácia egyre kevesebb Keményt, Eötvöst és Szécbenvit termel ki magából.

A vagyonnal és szabadidővel rendelkező történelmi középosztály siralmas bukása óta nem tud kulturális életünk előharcosa maradni. Kereskedelmünk és iparunk dúsgazdag családjainak intellektuel sarjai csak beteges, degenerált, idegenszerű kultúrvirágokat csempésznek a magyar lég alá.

A mai új gazdagoknak a műveletlenségük és a vásárolható javak habzsoló étvágya tilalmazzák a nemzeti kultúra nagy kérdéseivel való foglalkozást.

Kire marad hát a Széchenyiek öröké? Kik vi-
gyáznak az irányra s a horizontra? Kik végzik el a kis szakmunkák rengetegében az egyensúlyozó, az összefogó és szépítő munkát?

A dolgozót a mindennapi kenyérért küzdő magyar értelmiségre vár a nemzeti kultúra művelésé-

nek feladata is: ezért mondom, hogy a magyar ifjúság kétféle szellemi munkára kell felkészülnön.

Követ fog rakni nappal a köre és esti szabadidejében új célok; új szépségek mesteri architektúráján fog dolgozni.

Megteszi, vagy elpusztul, mert ez az óriás kettős feladat a leszegényedett magyar intelligencia feladata marad és senki más nem tudja és nem is akarja helyette elvégezni.

Ennek a jövőd kettős feladatnak erkölcsi bázisára helyezem szerény előadásom minden tételét b az öncélú Magyarország érdekében kérem önöket, küzdjenek és cselekedjenek azok megvalósításáért!